

Kalbos vystymasis. Vaikų kalba vystosi labai individualiai. Vieni pradeda kalbėti anksti, nors ir netaisyklingai – skiemenimis, „nukąsdami“ galūnes; kiti ilgai tyli ir po to pradeda kalbėti iš karto vos ne pilnais sakiniais.

Kiekvienas vaikas individualus,- tėvams didžiausias uždavinys yra išlaukti ir nepradėti nerimauti dėl vaiko kalbos ankščiau laiko.

Sulaukus dvejų metų vaiko kalba sudėtingėja. Vaikas pradeda suprasti ir vykdyti nurodymus: paimti, padėti ar atnešti daiktą, pažįsta artimuosius – brolius, seseris, žino jų vardus. Dažniausiai geba pasakyti apie 20 žodžių, susiformuoja priebalsinė sistema: dažniausiai taria visus priebalsius, išskyrus vibrantus (kur reikia virpinti liežuvį, pvz., r) ir afrikatus (priebalsius, kurių tarimui reikia sprogstamojo ar pučiamojo elementų, pvz., c, č, ch, dž). Tokio amžiaus vaikai daro daug tarimo klaidų – tai yra natūralu.

Tik apie trečius metus vaikas paprastai pradeda kalbėti nesudėtingais „telegrafiniais“ sakiniais, konstruodamas juos pats, ne iš atminties. Kalba būna emocionali, lydima judesių. Daugelis garsų dar tariami

netaisyklingai, sunkiau ištariami garsai keičiami kitais, lengvesniais, arba visai praleidžiami. Netaisyklingas garsų tarimas vadinamas šveplavimu, arba dislalija. Šiuo laikotarpiu žodynas gausėja labai sparčiai. Vaikas netgi bando pats sudarinėti žodžius naujadarus iš jam žinomų žodžių.

Logopedai su vaikais nuo 3 metų dirba tik tais atvejais, jei kalba visai nesivysto ir tik nuo 4 metų dirba su vaikais, kurie netaisyklingai taria garsus ar turi kitų kalbos sutrikimų.

Viskas, ką Jums reikia padaryti per pirmuosius 3 metus, tai sudaryti tinkamą aplinką mažylio kalbos vystymuisi. Vaikas kalbėti mokosi pamėgdžiodamas. Todėl vaiko kalbos vystymuisi ypatingai svarbu, kad suaugę kalbėtusi su juo, kad kalba, kurią jis girdi, būtų taisyklinga ir aiški. Kalbėkite parinkdami jam suprantamus žodžius, paprastais sakiniais, taisyklingai, aiškiai.

Nieko gero, kai suaugę su vaiku kalba pamėgdžiodami vaikišką švebeldžiavimą.

Kalbai vystytis gali padėti ir įvairūs žaidimai, dainelės, kurias galite dainuoti, žaisti kartu su vaiku. 1,5-2 metų vaikams labai tinka įvairūs čiūčiavimų, mylavimų žaidimai, taip pat žaidimai, skatinantys

pažinti savo kūną („Katu, katu, katučių“, „Virė virė košė“), judinant vaiko rankytes, kojytes, piršteliu, sūpuojant. Dainuokite ar deklamuokite paprastus, ritmingus dviilius ar ketureilius, pasakydami ar išdainuodami vaiko, savo vardą. 2-3 metų mažyliams labai tinka įvairūs gamtos garsų, gyvūnų pamėgdžiojimai („Kalakutas“, „Višta“, „Pempė“, „Žąsys, „Ratai“ ir pan.).

Kuo aktyviau lavinkite vaikų smulkiąją motoriką. Vokiečių pedagogas R. Štaineris dar prieš 100 metų teigė, kad rankų judesiai turi įtakos kalbos centro vystymuisi.

Ir šiandien daugelyje literatūros šaltinių teigiama, kad ankstyvas smulkiosios motorikos gebėjimų įvertinimas ir lavinimas gali būti tikėtinų kalbos raidos sutrikimų prevencijos priemone.

Smulkiąją motoriką priskiriami smulkūs ir tiksliai apibrėžti judesiai, pirmiausia, rankų ir pirštų, tokie kaip lankstymas, kirpimas, karoliukų vėrimas, piešimas ar lipdymas.

ATMINKIT!

Siekiant, kad vaiko kalba vystytusi normaliai, vaikas turi augti jausdamasis saugus, o santykiai ir bendra veikla su aplinkiniais turi teikti jam džiaugsmą.

Pamėginkite atsakyti į žemiau pateiktus

klausimus:

Vaikas 2-3 metų:

- Ar mažylis parodo daiktus paveikslėlyje?
- Ar supranta ir vykdo paprastus paliepimus (atnešk kamuolį, padėk batukus)?
- Ar vaikas taria dviejų žodžių frazes (“katė miam”, “einam namo”, “noliu lėlės ir pan.)?”
- Ar kas mėnesį išmoksta bent po vieną naują žodį?

* Jeigu į 3 klausimus ir daugiau atsakėte neigiamai, ateikite pasikonsultuoti su logopedu.

Mamyte, tėveli!

Vaikščiok su savo vaiku, kai kiti vien tik bėga.

Kalbėk su savo vaiku, kai kiti šaukia.

Klausyk savo vaiko, kai kiti apsimeta užsiėmę.

Juokis su savo vaiku, kai kiti žiūri piktai.

Pagirk savo vaiką, kai kiti mato tik prasižengimus.

Žaisk su savo vaiku, kai kiti patys nori būti linksminami.

Mokykis iš savo vaiko, kai kiti yra praradę žinių poreikį.

Svajok su savo vaiku, kai kiti tapo labai ciniški.

Skaityk su savo vaiku, kai kiti pirmenybę teikia televizoriui.

Atsiprašyk savo vaiko, kai kiti apsimeta neklystančiais.

Drausmink savo vaiką, kai kiti nesugeba nustatyti apribojimų.

Apkabink savo vaiką, kai kiti neįvertina prisilietimo jėgos.

/A.P.Vaithemas/

KAIP VYSTOSI VAIKO KALBA

Literatūros šaltiniai:

Kaffemanienė, I., Reseckienė, L. (2008). Ikimokyklinio amžiaus vaikų, turinčių kalbos ir komunikacijos sutrikimų, individualizuoto motorikos ir kalbinių gebėjimų ugdymo ypatumai. Jaunųjų mokslininkų darbai. <http://www.ikimokyklinis.lt/index.php/duk/2433?item=10391>
<http://www.sesioszasys.lt/>
<http://www.tevu-darzelis.lt/vaikas/straipsniai/raida/vaiko-kalbos-raida-3-4-metai/#users-comments>
<http://mziejisnekoriai.blogspot.com/2011/12/vaiko-kalba-ir-tarimas.html>

Parengė:
logopedė Laima Runkauskaitė